

Atıf Bilgisi: Doğruel, H. ve Yüksel, E. (2021). Türkiye'nin ilk sağlık konulu gazetesi: Medimagazin. *İNİF E-Dergi*, 6(1), 444-464.

TÜRKİYE'NİN İLK SAĞLIK KONULU GAZETESİ: MEDİMAGAZİN*

Hilal DOĞRUDEL**

Prof. Dr. Erkan YÜKSEL***

DOI: 10.47107/inifedergi.889908

Araştırma Makalesi****

Başvuru Tarihi: 02.03.2021

Kabul Tarihi: 13.04.2021

Öz

Türkiye’de sağlık haberciliğine dair ilk uygulamalar 1830’lu yıllara dek uzansa da sağlık haberlerinin medyada daha yoğun yer alması 1990’lı yıllarda mümkün olmuştur. Türkiye’nin ilk sağlık gazetesi olarak Medimagazin’in 1999 yılında yayın hayatına başlaması, Türkiye’de sağlık haberciliği açısından yeni bir döneme işaret eder. Öte yandan Türkiye’de sağlık sisteminin çok parçalı yapısının 2000’li yıllarla birlikte yeniden yapılanma sürecine girdiği ve dönüşüm içinde Medimagazin’in de önemli bir işlev gördüğü söylenebilir. Bu çalışmada Türkiye’de sağlık haberciliği ve ülkedeki sağlık politikalarının gelişimi ekseninde Medimagazin’in yayın anlayışındaki gelişim klasik içerik analizi uygulamasına dayalı olarak irdelenmektedir. Bu bağlamda sağlık politikalarına yönelik literatür taramasının ardından 2000, 2005, 2010 ve 2015 yıllarında gazetenin birinci sayfasında yayımlanmış olan 885 haber ve köşe yazısı yıllık yazı sayısı, içerik analizine dayalı olarak sayfadaki konum, menşei, haber kaynakları, adı geçen kişi ve kurumlar, yazıların niteliği, genel tema ve alt temalar bağlamında betimlenmiştir. Yazılara eşlik eden fotoğraflar da sayı ve içerik bağlamında tanımlanmıştır. Böylece beşer yıl aralarla, belirli kilometre taşlarıyla, ülkedeki sağlık politikalarında gelişmeler ile Medimagazin’in içeriği ile ilişkilendirilmiştir. Bu değerlendirmede ayrıca Medimagazin’in sahibi ve genel yayın yönetmeniyle görüşülerek gazetenin tarihçesi, yayın politikası ve araştırmada incelenen kategoriler bağlamında görüşleri alınmıştır. Veriler birinci sayfada yayımlanan yazı sayısının yıllara göre farklılık gösterdiğini, yazıların tamamına yakınının “isimsiz” şekilde yayımlandığını, en çok başvuru alan haber-bilgi kaynağının Sağlık Bakanlığı olduğunu ortaya koymaktadır. İncelenen yazılarda en çok işlenen genel temalar “hukuk, mevzuat, yasa, yönetmelik ve düzenlemeler”, “eğitim”, “ekonomik, finansal boyut, yatırım ve pazarlama faaliyetleri” ve “idari işler” şeklinde sıralanmaktadır. Alt temalarda öne çıkan konular ise “sağlık politikaları, sistemleri, eleştiri ve savunuları”, “ilaç, ruhsat, yasa taslağı ile ilgili gelişmeler”, “genel istatistik veriler”, “ödeme ve gelirler, ücretler” şeklindedir. Haberlere genellikle tek bir fotoğraf eşlik etmektedir. İncelenen yazılarda kullanılan fotoğraflar haber içerikleriyle uyumlu bulunmuştur. Bulgular yaygın ve yerel basındaki sağlık konulu haberlerden farklı olarak Medimagazin’in sağlık profesyonellerine yönelik yayın anlayışının farkını ortaya koyar niteliktedir. Bulgular gazetenin sağlık haberciliği alanında ülkede gündemi belirleyen ve ülkenin sağlık politikalarına bir şekilde etki eden rolünü kilometre taşları itibarıyla genel olarak ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Haberciliği, Sağlık Gazeteciliği, Sağlık İletişimi, Medimagazin, İçerik Analizi

THE FIRST NEWSPAPER ON HEALTH IN TURKEY: MEDİMAGAZİN

Abstract

The first practice on health journalism in Turkey dates back to the 1830s. However, it was possible for health news to take place more intensely in the media in the 1990s. Turkey's first health medical newspaper Medimagazin's publication life began in 1999. This would mark a new era in terms of health journalism in Turkey. On the other hand, the fragmented structure of the health system in Turkey has entered

* Bu çalışma, 2020’de Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı’da aynı başlıkla sunulan yüksek lisans tezinin teziden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Programı, E-mail: hldogruel@gmail.com, ORCID ID: 000-0002-3278-6090

*** Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Basın ve Yayın Bölümü, E-mail: eyuksel@anadolu.edu.tr, ORCID ID: 000-0003-2487-3589

**** Yazar / yazarlar, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

a restructuring process with the 2000s and it can be also said that Medimagazin has an important function in this process. Conducting a classic content analysis, this study examines Medimagazin's publication policies under the light of development of health policies in Turkey. In this context, after the literature review on health policies, 885 news and columns published on the first page of the newspaper in 2000, 2005, 2010 and 2015, the annual number of articles, position on the page, origin, news sources, the mentioned people and institutions, the nature of the articles, the general theme and sub-themes was described according to the content analysis. The photographs accompanying the articles are also defined in terms of number and content. Thus, it has been associated with the content of Medimagazin, with certain milestones, developments in health policies in the country, at intervals of five years. In addition, meetings were held with the owner and editor-in-chief regarding the history and editorial policy of the newspaper, and their information and views were consulted. Content analysis findings reveal that the number of articles published on the first page varies according to years, almost all of the articles are published in an "anonymous" form, and the most frequently referenced news-information source is the Ministry of Health. The most frequently stated general themes in the articles are listed as "law, legislation, laws, regulations and regulations", "education", "economic, financial dimension, investment and marketing activities" and "administrative affairs". The prominent subjects in sub-themes are "health policies, systems, criticism and advocacy", "developments regarding drugs, licenses, draft laws", "general statistical data", "payments and incomes, wages". News is usually accompanied by a single photograph. The photographs used in the articles examined were found to be compatible with the news content. The articles examined mostly include "health professionals and their problems", "law, legislation, laws, regulations and regulations" and "health policies, systems, criticism and defenses". The findings reveal the difference of Medimagazin's understanding of publication towards health professionals, unlike the news on health in the common and local press. The findings also reveal the role of the newspaper, which sets the agenda in the country in the field of health journalism and affects the health policies of the country in a way, in terms of milestones.

Keywords: *Health Journalism, Health Press, Health Communication, Medimagazin, Content Analysis*

Giriş

Sağlığın insan yaşamındaki sahip olduğu önem ve öncelik nedeniyle insanlar sağlık konusunda bilgi sahibi olmaya her zaman önem vermişlerdir. Önceki dönemlerde sağlık ve hastalıklar konusunda bilgi kaynağı, sağlık profesyonelleri olarak görülürken günümüzde sağlık konulu içeriklerin medyada kendine daha fazla yer bulmasıyla birlikte bireyler sağlık konusunda merak ettikleri ve gereksinim duydukları bilgileri medyadan da karşılar hale gelmişlerdir. İnsanlar artık medyadan edindiği bilgileri sağlığın geliştirilmesinde ve hastalıkların önlenmesinde kullanmaktadır (Bozkurt-Avcıl ve Sönmez, 2013, s. 119).

Türkiye’de sağlık haberciliğine dair ilk uygulamalar 1830’lu yıllara dek uzansa da sağlık haberlerinin medyada daha yoğun yer alması 1990’lı yıllarda mümkün olmuştur. Bu yıllarda alanda uzmanlaşmayla ilgili ilk adımlar atılmış ve sağlık haberciliğine yönelik örgütlenme çalışmaları başlamıştır (Öğüt, 2013, s. iii).

Medimagazin gazetesinin 1999 yılında yayın hayatına başlaması Türkiye’de sağlık haberciliği açısından yeni bir dönemi başlatmıştır. Bu bağlamda Türkiye’nin ilk ve tek sağlık konulu gazetesi olan Medimagazin’in dünden bugüne geldiği noktanın belirlenmesi, Türkiye’de sağlık haberciliğinin gelişiminin açıklanması açısından önemlidir. Medimagazin haber içeriklerinde sağlık alanında yaşanan her türlü yenilik, gelişme ve dönüşüme yer vermektedir.

Bu çalışmanın genel amacı Türkiye’de sağlık haberciliğinin gelişimi bağlamında, ülkenin sağlık politikalarının gelişimi ekseninde, 1999’dan beri yayımlanmakta olan Medimagazin gazetesinin yayın anlayışındaki gelişimi ortaya koymaktır. Çalışma öncelikle, Türkiye’de sağlık haberciliği alanında önemli bir kilometre taşı niteliğindeki Medimagazin’in yayın anlayışının irdelenmesi açısından önemlidir. Türkiye’de sağlık haberciliğinin, ülkenin sağlık politikalarının ve sağlık anlayışının nereden nereye geldiğinin Medimagazin gazetesi ekseninde tanımlanması anlamında da çalışma önemli bulunmaktadır. Çalışma ayrıca sağlık konulu haberlerin, ülkemiz sağlık politikalarının

belirlenmesi ve değişmesinde önemli bir etken olup olmadığının sorgulanması adına da önemli bulunmaktadır.

1. Sağlık Haberciliği

Sağlık kavramı tıpkı diğer kavramlarda olduğu gibi sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel ve evrensel hukuk alanında yaşanan gelişmelerle birlikte içeriği ve kapsamı gelişen ve değişen bir kavramdır. Geçmişte sağlık “hasta olmamak” şeklinde tanımlanırken günümüzde Dünya Sağlık Örgütü’nün ifadesiyle “sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam bir iyilik hali” olarak tanımlanmaktadır (Aba ve Ateş, 2015, s. 3).

İnsanoğlunu yüzlerce yıldır yakından ilgilendiren sağlık, basının gündeminde her zaman önemli bir konuma sahip olmuştur (Çubukçu ve Ersöz, 2011, s. 13). Sağlık haberleri hastalıklar, teşhisler, tedaviler, sağlık personeli ile ilgili sorunlar, sağlık alanında üretilen politikalar, özel ve kamuya ait sağlık sektörü ile ilgili yaptırımlar, toplum sağlığına yönelik uygulamalar, ilaç sektörüne kadar geniş bir yelpazeyi içermektedir (Kazaz, 2015, s. 171).

Daha genel anlamda ise sağlık haberciliği, “halka yönelik” ve “sağlık profesyonellerine yönelik” olmak üzere iki ayrı alanda tanımlanabilir (Öğüt-Yıldırım, 2018, s. 85-89). Halka yönelik sağlık haberciliğinde belli bir sınırlama olmaksızın sağlıkla ilgili insan yaşamını ilgilendiren her türlü konu ele alınabilmektedir. Kamuoyunun genel ilgisine dönük bu yayınlardaki en genel amaç, halkı sağlık konusunda bilgilendirmektir. Bu nedenle halkın genelinin eğitim durumu ve sosyo-demografik özellikleri dikkate alınarak haberin açık, yalın ve anlaşılır bir dille yazılması önemlidir. Bu tür habercilikte herhangi bir tıbbi konudan bahsedilirken mesleki jargon kullanmamak; mutlaka kullanılması gerekiyorsa da görece daha az kullanılmasına özen göstermek bir gerekliliktir. Örneğin sağlık profesyonellerine yönelik bir dergide “enfarktüs” terimi yer alabilirken halka yönelik bir dergide bu terim yerine halkın anlayacağı şekilde “kalp krizi” kavramı tercih edilmektedir. Sağlık profesyonellerine yönelik “medikal” dergi ya da gazetelerde dikkati çeken habercilik türünde ise daha çok sağlık politikaları, tıbbi yenilik ve gelişmeler, sağlık çalışanlarını ilgilendiren hukuk, yasa, mevzuat vb. alanlardaki düzenlemeler ve sağlık kurumlarıyla ilgili gelişmeler ele alınmaktadır.

Sağlık konulu haberlerin içeriği genel olarak hayati konularla ilgili olduğundan haberde belirsiz bir anlatım ya da yanlış kullanılan bir sözcük okuyucuda çok farklı algılara yol açabilmektedir. Örneğin yüksek tansiyon kaynaklı baş ağrısından muzdarip olan bir kişi, daralmış beyin ve kalp damarlarına sahipse ve kan akışını hızlandırmak amacıyla Aspirin kullanıyorsa “Baş ağrısı için Aspirin aldı ve öldü” şeklinde yayımlanan bir haberi okuduğunda endişelenip tedaviyi yarıda bırakabilmektedir. Bu durum ise hiç de istenmeyen sonuçlara neden olabilmektedir. Diğer taraftan sağlık konulu haberlerde herhangi bir uygulamanın faydalarından, etkisinden bahsederken de dikkatli olunmalıdır. Bu hususa sadece muhabir değil, konuyla ilgili bilgi veren uzman ya da hekim de dikkat etmelidir. Örneğin ilaç ve tedavi yönteminin kim için, hangi durumlarda, hangi şekilde uygulanabileceği ile ilgili açıklayıcı bilgiye de haberde yer verilmelidir. Çünkü okuyucular bu haberlerden etkilenip kendileri için uygun olmayan tedavi yöntemlerini denemeye kalkabilir. Örneğin sağlık haberciliği tarihine geçen “zakkum olayı” böyle bir olaydır. “Zakkum bitkisinin kansere çare olduğu” şeklinde yayımlanan haberler nedeniyle kanser tedavisi gören birçok insan tedavisini yarıda bırakmış ve bu ilaçtan yapılmış ilacı kullanmak istemiştir (Demir, 2010, s. 48-49). O halde sağlık haberciliğinin diğer haber türlerine göre daha özenli davranılması gereken bir alan olduğu vurgulanabilir.

Türkiye’de sağlık haberciliğinin geçmişi Osmanlı dönemindeki haberlere dek uzansa da Ögüt (2013, s. 134), özellikle 1989 yılında yaşanan “zakkum olayı” sonrasında medyada sağlık haberlerinin öneminin ortaya çıktığını ifade etmektedir. Medimagazin gazetesinin doğuşu da daha sonra, 1990’lı yılların sonuna karşılık gelmektedir.

2000’li yılların ortalarından başlayarak gerek yayın sayısındaki artış ve gerekse media içeriklerindeki sağlık konulu içerik çok daha fazla dikkati çeker boyutlara ulaşmıştır (Yüksel vd., 2018, s. 33).

Yüksel ve arkadaşları (2013; 2018) 2010 yılında ülke genelinde yayınlanan yaygın ve yerel gazete ve dergilerde yayımlanan sağlık konulu içerikler üzerine kapsamlı bir içerik analizi uygulaması gerçekleştirerek basının genel görünümünü ortaya koymuşlardır.

1.1. Medimagazin Gazetesi

Sağlık haberciliği adına Medimagazin gazetesinin yayın hayatına başlaması bir kilometre taşı olarak tanımlanabilir. Yazar kadrosu sağlık sektöründeki profesyonellerden oluşan Medimagazin, içerisinde sadece sağlık konulu haberlerin yer aldığı, ulusal ölçekte yayın yapan bir sağlık gazetesidir. 1999’da Türkiye Klinikleri yayın grubu altında yayın hayatına başlayan Medimagazin’in sahibi ise aynı zamanda gazetede yazarlık da yapmakta olan Prof. Dr. Hikmet Akgül’dür. Medimagazin’in genel yayın yönetmenliğini kuruluşundan bu yana Dr. İbrahim Ersoy yürütmekte olup gazete, halen yayın hayatını aktif bir şekilde devam ettirmektedir.

Günümüzde gazetenin yayın kadrosu 8-10 kişiden oluşmaktadır. Sayfa sayısı zaman içerisinde ekonomik koşullara göre farklılık gösterse de yayınlanmasından bu yana her hafta yaklaşık olarak 36 sayfadır. Gazete son iki yılda ise 15 günde bir 24 sayfa şeklinde yayımlanmıştır (Ersoy, 2019).

Medimagazin’in yayın politikasının “her zaman doğru ve tarafsız habercilik yapmak ilkesine dayandığını” vurgulayan Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Ersoy (2019), gazetede yer alacak haberleri seçerken önce haberin doğruluğuna daha sonra ise kamu yararına dikkat ettiklerini ifade etmektedir.

Türkiye’de sağlık sistemini irdeleyen, eleştiren, analiz eden bir yayın olmadığı için sorumluluklarının büyük olduğunu farkında olduklarını kaydeden Ersoy, bu nedenle gazetenin içeriğinde rutin sağlık haberlerinin yanı sıra sağlık sistemini inceleyecek analiz haberlere de yer verildiğini söylemektedir. Ersoy (2019) şunları kaydetmektedir:

Hedef kitlemiz başta hekimler olarak düşünsek de zamanla bu sorumluluğu tüm sağlık çalışanlarına yayarak, sağlık çalışanlarının bir anlamda sesi olmayı hedefledik. Çok kısa sürede bu hedefe ulaştığımızı düşündüğümüz Medimagazin, kuruluşundaki temel ilkelere sadık kalarak ve teknolojinin getirdiği her imkânı kullanarak yayın hayatını sürdürmektedir. Referans haber kaynağı misyonumuzla ulusal basında çıkan ve bilimsel doğruluğu kanıtlanmamış haberlerin analizini yaparak hem sağlık çalışanlarına hem de halkımıza sağlık bilgilerinin doğru ulaşmasına çalışıyoruz. Sağlık sistemini spesifik olarak takip eden bir yayın olduğumuz için de birçok haberimiz ulusal basın tarafından gündeme getirilmektedir. Ayrıca Medimagazin’de yer alan haberlerin hem bilimsel yazılarda referans olarak kaynakçada gösterilmesi hem de gündeme getirdiğimiz konuların TBMM’deki Meclis kürsüsünden dile getirilmesi kapsama alanımızın son derece geniş olduğunu bize anlatıyor.

Sağlık haberciliğinin gelişiminde Medimagazin’in kuruluşundan itibaren sağlık muhabirleri de dahil herkesin sağlık ajansı haline geldiğini belirten Ersoy, bunun en önemli nedenini, gazetenin kadrosunun sağlık sektöründen gelen kişilerden oluşmasına bağlamaktadır. Ersoy (2019) şu açıklamada bulunmaktadır:

Biz sadece sağlık konusunda haber üretiyoruz. Bu işi uzun süreli yapıyoruz ve haberlerimizin her birinde yoğun emek var. Emeklerimizin karşılığı olarak da zamanla tüm sağlık

muhabirlerinin sağlık haber ajansı olmamız gibi bir durum oluştu. Hem sahayı iyi hem merkezi iyi bildiği için Medimagazin genel olarak da güvenilir bir habercilik anlayışı sağladı. Sağlık haberciliğinin güvenilir bir kaynağı oldu. Medimagazin 2002 yılından bu yana basılı yayıncılığa ek olarak web sitesi üzerinden de yayın yapmaktadır ve şu ana kadar Türkiye'nin en çok ziyaret edilen sağlık portalıdır. İnternet yayıncılığında basılı yayından farklı olarak Türkiye'deki tüm sağlık haberlerini web sitesine taşıyan Medimagazin, uzun yıllardan beri sağlık haberciliğinde tek kaynak olma özelliğini başarıyla devam ettirmektedir. Medimagazin sosyal medyayı da aktif bir şekilde kullanarak Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram ve kendi YouTube kanalı üzerinden de yaptığı haberleri paylaşmaktadır.

Sağlık haberciliğinin 20-25 yıldır belirli standartlar doğrultusunda ilerlediğini; ancak son 5-10 yıldır sağlık muhabiri ya da uzmanlarının yetiştirilmesi yerine, ajans haberlerinin tercih edilmeye başlandığını belirten Ersoy (2019), bu durumun diğer haber türleri için de geçerli olduğunu kaydederek eleştirmektedir. Ersoy (2019) şöyle demektedir:

Şu anda medyada çıkan haberlerin yüzde 70-80'i ajanslar tarafından ve sağlık uzman muhabiri olmayan kişiler tarafından üretiliyor. Bu aslında büyük bir eksiklik. Haberlerin yüzde 20-30'u uzman sağlık muhabirleri tarafından yayımlanıyor. O yüzden sağlık haberciliğinde biraz geri noktaya düşmüş durumdayız. Eskiden uzman sağlık muhabirlerinin haberleri biraz daha fazlaydı. Diyelim bir televizyon var; onun sağlık muhabiri olurdu ya da bir gazete var sağlık editörü olurdu. Şu anda onlarda biraz daha gerileme söz konusu. Son yıllarda herkes ajans haberciliğine döndü bu nedenle böyle bir problem var. Maalesef bu durum sadece sağlık haberciliği için değil diğer branşlar için de bu şekilde.

Ersoy (2019) ideal sağlık haberciliğini ise şu şekilde tanımlamakta ve buna bağlı olarak günümüzdeki haberciliği eleştirmektedir:

Sağlık haberi öncelikle bilimsel bir doğruluğa dayanmalıdır. Ayrıca haber halka umut aşılamamalı ve mucizevi ifadeler içermemelidir. Doğruluğun dışında, tabii ki bir sağlık haberini verdiğinizde bunun sponsorlara dayanmaması lazım. Bilimsel araştırmaların birçoğunu ilaç firmalarının veya gıda endüstrisinin desteklediğini biliyoruz. Bağımsız araştırmacılar tarafından gerçekten son nokta konulmuş bilimsel araştırmaların özellikle kanser, kalp hastalıkları gibi önemli konularda bunların ön plana çıkarılması lazım. Bunun yanında, alternatif tıp ya da geleneksel tıp diye bir alan var. Bu alanın bilimsel alana çekilerek tamamen reddedilmemesi lazım. Örneğin bir akupunktur geleneksel tedavide ise, bununla ilgili bilimsel araştırmalar yapıp -ki yapılıyor ama hacamattır işte diğerleridir bunlarla ilgili de bilimsel araştırmalar yapıp- bu sonuçların paylaşılması lazım. Maalesef şu an biz hep bu konularda kişisel görüşlerden gidiyoruz.

Gazetenin sahibi Akgül (2019) de Ersoy'un söylediklerine katılarak sağlık haberciliğinin mutlaka bilimin ve etiğin evrensel ilkelerine uyularak yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Onun ifadesiyle "sağlık habercisi, bireysel olarak ahlak, toplumsal olarak etik ve kurumsal olarak liyakat ilkelerine uyarak konusu ile ilgili bilgi paylaşımında bulunmalıdır. Sağlık haberciliğinde amaç, bilimsel bilgiyi hedef kitleye ulaştırmaktır. Medimagazin de bu konuda öncülük yapan fonksiyonunu sürdürmektedir."

Medimagazin'in ülkenin sağlık politikalarıyla ilişkisini ortaya koymak adına ülkedeki sağlık politikalarının genel olarak özetlenmesi de anlamlı olacaktır.

2. Türkiye'de Sağlık Politikaları

Dünya Sağlık Örgütü tarafından "sağlık politikası" kavramı, en geniş anlamıyla "bir toplumda belirli sağlık hedeflerine ulaşmak için üstlenilen kararlar, planlar ve eylemler bütünü" olarak tanımlanır (Sungur, 2018, s. 19). Büyükses'in (2012, s. 34) yorumuyla, Türkiye'de uygulanan sağlık politikalarına bakıldığında, bu politikaların ülkedeki ekonomi politikalarından ve siyasi tercihlerden doğrudan etkilendiği ve sağlık politikalarının bu etkilerin sonucunda biçimlendiği söylenebilir. Toplumun sağlık alanında yatırım yapılmasını talep etmesi de konunun siyasi ve politik ayağının şekillenmesini

sağlamıştır. Böylece tüm siyasi parti programlarına sağlık alanında politikalar koymaya başlamış ve bu alana yatırım yapma konusunda vaatler eklenmiştir. Sağlık alanında üretilen politika ve vaatlerin siyasi partilerin oy oranına etki ettiği kaydedilebilir. Bu etki sağlık konusunda yapılan haber ve yorumların daha da önem kazanmasını sağlamıştır. Dolayısıyla sağlık haberciliğinin gelişimi ile sağlık politikalarının gelişimi birlikte değerlendirildiğinde, sağlık politikalarının sağlık konulu haber içeriklerinin belirlenmesi noktasında önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Benzer şekilde, sağlık konusunda yapılan haberler de sağlık politikaları üzerinde doğrudan etkili olmuştur denilebilir.

2000’li yıllar öncesinde Türkiye’de sağlık sistemi ele alındığında çok parçalı bir yapı söz konusudur. Bu yapı bir anlamda toplumsal ve ekonomik eşitsizlikleri hem ortaya çıkarmış hem onun bir sonucu olarak yeniden üretilmiştir. Örneğin Emekli Sandığı, BAĞ-KUR ve SSK sigortalıları farklı sağlık kurumlarından hizmet almışlardır. Sağlık hizmeti sunan kurumlar olarak, altyapı olarak yetersiz olan kamu sağlık kuruluşları, sayısı az olan özel sağlık kuruluşları ve özel muayenehaneler bulunmaktadır (Çorbacıoğlu, 2017, s. 151). 2002 yılı sonunda ise Türkiye’de Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti) Hükümetinin tek başına iktidara gelmesiyle birlikte sağlık alanında yeni bir döneme girilmiştir. Ak Parti, sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesini, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak gördüklerini vurgulayarak sosyal güvenlik şemsiyesinin tüm halkı kapsayacak şekilde düzenleneceğini belirtmiştir. Ayrıca devletin temel sağlık hizmetlerini yerine getirmekle sorumlu olduğu, bunu yaparken de gerekirse özel sektörle iş birliğine gidileceği ifade edilmiştir (Yılmaz, 2019, s. 112).

2003 yılında Ak Parti Hükümeti tarafından Acil Eylem Planı hazırlanmıştır. Planla birlikte Sağlıkta Dönüşüm Programının (SDP) ana hatları ortaya konularak sağlık alanında yeniden yapılanmaya yönelik önemli bir adım atılmıştır (Küçük, 2018, s. 187). Program, sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi ve sunulmasında değişiklikler yapılmasını öngörmüştür. Bunu yaparken de “mevcut yapıyı tahrip etmeden planlanan hedefe doğru dönüşüm yapmayı” amaçlamıştır (Yalçın-Günsoy, 2012, s. 99). Dönüşüm Programı kapsamında hayata geçirilen başlıca uygulamalar ise aşağıda sıralanmıştır (Aba, 2018, s. 156-159):

- Sağlık Bakanı Recep Akdağ 2002 yılında göreve gelmiş ve 2013 yılına dek görevde kalmıştır. İncelenen dönemdeki gelişmeler bağlamında değerlendirilecek olursa, 2003 yılında Sağlık Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren 10 hastanede pilot uygulama olarak Performansa Dayalı Ödeme Sistemine geçilmiş ve sosyal güvencesi Emekli Sandığı olanlara sevk olmadan özel hastanelere gidebilme imkânı getirilmiştir.
- 2004’te, devlet hastanelerinde sağlık çalışanlara yönelik çıkartılan performansa dayalı ödeme sistemi uygulaması yaygınlaşmaya başlamıştır. Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ve Sağlık Bakanlığı sağlık tesislerinin ortak kullanım protokolü yürürlüğe girmiştir. İlaç Fiyat Kararnamesi ile referans fiyat sistemi getirilmiştir.
- 2005’de Yeşil Kart’lı hastalar tüm eczanelerden ilaç alabilmeye başlamıştır. İlk aile hekimliği uygulamasına başlayan şehir Düzce olmuştur. Kamu ilaç ödemelerinde pozitif liste uygulaması başlamıştır. Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) sağlık tesislerini devretmiştir.
- 2006’da SSK, BAĞ-KUR ve Emekli Sandığı tek çatı altında birleştirilmiştir.
- 2007’de Sağlık Bakanlığınca yayınlanan Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) uygulanmaya başlanmıştır. Birinci basamak hizmetlerinde global bütçeye

geçilmiş ve sigortası olmayan vatandaşlar da dahil olmak üzere herkese birinci basamak sağlık hizmetleri ücretsiz verilmiştir.

- 2008’de, yatarak tedavi gören hastalar için ilaçların ve tıbbi diğer malzemelerin hastane tarafından karşılanması zorunlu hale getirilmiştir. Genel Sağlık Sigortası (GSS) yürürlüğe girmiştir. Böylece ülkede yaşayan herkes sağlık güvencesi altına alınmıştır.
- 2009’da Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler için global bütçe uygulamasına geçilmiştir. Sağlık-NET kurulmuştur. Hastaneler ve sağlık merkezlerinin hastane bilgi sistemleri ile bağlantısı sağlanmıştır. Mobil eczane uygulamasına geçilmiştir. İlaç takip sistemi getirilmiştir.
- 2010’da sağlık personelinin bağlı buldukları kurumda tam gün çalışmalarını konu alan “Tam Gün” yasa tasarısı TBMM Genel Kurulunda kabul edilerek kanunlaşmıştır. Merkezi Hekim Randevu Sistemine (MRHS) geçilmiştir. ALO 182 çağrı merkezi faaliyete başlamıştır.
- 2011’de Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu kurulmuştur. 663 sayılı Kararname ile Sağlık Bakanlığının teşkilat yapısında köklü değişiklikler yapılmıştır. Bakanlık ve taşra teşkilatı düzeyinde yeni düzenlemelere gidilmiştir. Kamu Hastaneleri Birlikleri kurulmuştur.
- 2012’de Genel Sağlık Sigortası yürürlüğe girmiş ve Yeşil Kart uygulaması sona ermiştir.

SDP’nin ülkede yarattığı geniş tartışmaların da sonucu olarak 2013 yılında Sağlık Bakanlığı görevine Mehmet Müezzinoğlu getirilmiştir. 2016 yılına kadar görevde kalan Müezzinoğlu daha sonra 2016 yılında görevi tekrar Recep Akdağ’a devretmiş, Akdağ yaklaşık bir yıl sonra bu görevden tekrar ayrılmıştır (Türkiye sağlık bakanları listesi, t.y.).

Sonuç olarak çalışmada incelenen dönem, ülkenin sağlık politikalarında önemli değişiklik, düzenleme, dalgalanma ve tartışmaların yaşandığı yıllara karşılık gelmektedir. Bu süreçte Medimagazin, ülkede sağlık hizmet ve anlayışının önemli bir dönüşüme uğradığı bir dönemde yaptığı sağlık haberciliği ile dikkatleri üzerine çekmiştir.

3. Yöntem

Bu çalışmanın genel amacı Türkiye’de sağlık haberciliğinin gelişimi bağlamında, ülkenin sağlık politikalarının gelişimi ekseninde, 1999’dan beri yayımlanmakta olan Medimagazin gazetesinin yayın anlayışındaki gelişimi ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmada şu alt sorulara yanıt aranmıştır:

1. Gazetenin birinci sayfasında yayımlanan yazı sayısı ve yazı türleri nelerdir?
2. Yazıların sayfadaki konumu ve büyüklüğü nedir?
3. Yazıların menşei, haber-bilgi kaynakları, adı geçen kişiler, adı geçen kurumlar hangileridir?
4. Yazılarda hangi tema ve alt temalara değinilmektedir?
5. Yazılara eşlik eden fotoğrafların sayısı ve bunlarda görüntülenen konular nelerdir?
6. Türkiye’nin sağlık politikaları ve yukarıdaki bulgular çerçevesinde Medimagazin’in yayın politikası nasıl değerlendirilebilir?

Medimagazin gazetesinin yayın anlayışının sağlık haberciliği ve ülkedeki sağlık politikalarının gelişimi ekseninde irdeleneceği bu çalışmada, araştırmanın soruları doğrultusunda genel tarama modeli çerçevesinde klasik içerik analizi yöntemi (Gökçe, 2019; Nuendorf, 2002) uygulanmıştır.

Çalışmada, gazetenin yayın hayatına başladığı yıldan itibaren araştırmanın yapıldığı yıla dek geçen 15 yıllık süre içindeki gelişmelerin kesit alma yaklaşımıyla değerlendirilebilmesi amacıyla, bu süre beşer yıllık periyotlara ayrılarak amaçlı/yargısal örnekleme tekniği (Neuman, 2007, s. 142) çerçevesinde örneklem alınmıştır. Buna göre çalışmada 2000, 2005, 2010 ve 2015 yıllarında Medimagazin'in birinci sayfasından yayımlanan tüm yazılar (haber ve diğer yazılar) içerik analizi uygulamasına konu edilmiştir. Bu bağlamda 2000 yılından 169, 2005 yılında 240, 2010 yılından 320 ve 2015 yılından 156 yazı ve haber (toplam olarak 885 yazı ve haber) içerik analizine konu edilmiştir.

Çalışmada gazetenin “vitrin sayfası” olan, içeriğindeki en önemli haberlerin yer aldığı ilk sayfasının yazı ve haberlerinin yayın politikasını yansıtacağı varsayılmıştır. Bu varsayım gazetenin Genel Yayın Yönetmeni (Ersoy, 2019) tarafından da doğrulanmıştır.

İçerik analizi uygulamasında kodlayıcılar arası uyum hesaplaması için bağımsız bir kodlayıcı, incelenen içerikler arasından rastsal örnekleme tekniğiyle belirlenmiş %10'luk içeriğe karşılık gelen 87 yazıyı kodlamıştır. Buna göre kodlayıcılar arası uyum %98 olarak hesaplanmıştır (Yüksel, ve diğerleri, 2009, s. 55-56).

4. Bulgular ve Yorumlanması

Araştırmanın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen içerik analizi uygulamasından elde edilen bulgular aşağıda alt başlıklar halinde sunulmaktadır.

4.1. İncelenen Gazete, Yazı Sayısı ve Türü

Çalışmada Medimagazin'in 2000 yılından 24, 2005'de 46, 2010 yılından 52 ve 2015 yılı 26 yayımlanmış sayı olmak üzere toplam 148 sayısı klasik içerik analizi uygulamasıyla incelenmiştir. Yayımlanan gazete ve haber sayısındaki değişime paralel şekilde 2000 yılında 169, 2005 yılında 240, 2010 yılında 320 ve 2015 yılında 156 yazı ve haber (toplam olarak 885 yazı ve haber) çalışma kapsamında içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir (Tablo 1). Bu bağlamda, gazetenin birinci sayfasına giren haber sayısının ve yayımlanan gazete sayısının yıllar içinde farklılık gösterdiği kaydedilebilir. Dolayısıyla incelenen gazete ve yazı sayısının farklı olmasının başlıca nedeni, incelenen sayıların yıllar içerisinde yayımlanma sıklığının aynı olmamasıdır. Sonuç olarak içerik analizine konu edilen yazı sayısı 885'dir. İncelenen yıllar içinde çok yazının yayımlandığı yıl 2010'dur (f: 320; %36,2). İkinci sırada 2005 (f: 240; %27,1), üçüncü sırada ise 2000 yılı (f:169; %19,1) gelmektedir. Yazının en az yayımlandığı yılın ise 2015 (f:156; %17,6) olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. İncelenen Gazete ve Yazı Sayısı

Yıl	İncelenen gazete sayısı	Yüzde (%)	İncelenen yazı sayısı	Yüzde (%)
2000	24	16,2	169	19,1
2005	46	31,1	240	27,1
2010	52	35,1	320	36,2
2015	26	17,6	156	17,6
TOPLAM (N)	148	100	885	100

Birinci sayfada yayımlanan yazıların neredeyse tamamının haber olduğu belirlenmiştir (f: 825; %93,2). İncelenen 885 yazının içinde 37'si köşe yazısı (%4,2), 22'si

(%2,5) söyleşi yazısıdır (Tablo 2). 2010 yılında bir yazının türü tam olarak bu kategorilerden birine uygun bulunmamıştır. Bu arada, 2010 yılında yayımlanan bir yazı türü olarak haber, köşe yazısı, söyleşi yazısı türlerinden herhangi birini içermediği de kaydedilmelidir.

Yıllık bazda sunulan veriler incelendiğinde tüm yıllar içinde haber kategorisindeki ağırlığın değişmediği anlaşılmaktadır. 2000 yılında birinci sayfada yayımlanan köşe yazısı oranı (f:27; %16) tüm yılların en yüksek düzeyindedir.

2010 yılında incelenen birinci sayfalarda ise hiç köşe yazısına rastlanmamıştır. Ancak daha sonra söyleşilere birinci sayfada yer verme anlayışının terk edildiği söylenebilmektedir.

İncelenen yazıların tamamına yakınının haberlerden oluşması Medimagazin'in birinci sayfasına ilişkin yayın politikasında söyleşi ve köşe yazısından çok haberlere yer ve öncelik verdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 2. Birinci Sayfadaki Yazıların Türü

(Sütun %)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Haber	74,6	94,2	99,7	98,7	93,2
Köşe Yazısı	16	3,8	0	0,6	4,2
Söyleşi	9,5	2,1	0	0,6	2,5
Anlaşılamayan	0	0	0,3	0	0,1
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

4.2. Yazıların Sayfadaki Konumu ve Büyüklüğü

Bir haberin ya da konunun gazetenin birinci sayfasındaki büyüklüğü, o konunun önemini ortaya koyduğu varsayılabilir. Bir konu ne kadar önemli ise gazetede o kadar fazla yer kaplar (Yüksel, 2012a, s. 50-51). Bir gazetenin en önemli haberi, manşet haberidir. Sayfanın sol üst kısmındaki haberler daha önemli haberlerdir. Dolayısıyla bir haberin sayfadaki konumu da önemli bir önemlilik göstergesidir (Yüksel, 2012b, s. 69).

Medimagazin'de incelenen yazıların sayfadaki konumuna bakıldığında sürmanşet haber yayımlama eğiliminin yıllar içinde arttığı anlaşılmaktadır (Tablo 3). 2000 yılında 1, 2005 yılında 2 haber sürmanşetten yayımlanırken bu sayı 2010'da 62'ye çıkmış ve 2015'de 30'u bulmuştur. Manşet haber sayısı 2000 yılında 24 (%14) iken, 2010 yılında 52 (%30)'ye çıkmış ve 2015 yılında 47 (%27,3) olarak belirlenmiştir.

Sayfanın ortasındaki (göbek) haber sayısı yıllar içinde artsa da 2015 yılında 29'a düşmüştür (%11,2). Bu sayı 2000 yılında 62'dir (%24). 2015 yılında sayfanın ortasında yazı yayımlama oranının azaldığı söylenebilir. 2015 yılında haberler çoğunlukla gazetede manşet ve sürmanşet haber olarak verilmiştir. İncelenen yıllar içinde en fazla haber 2005 yılında sayfanın altında yer bulmuştur (f:107; %33).

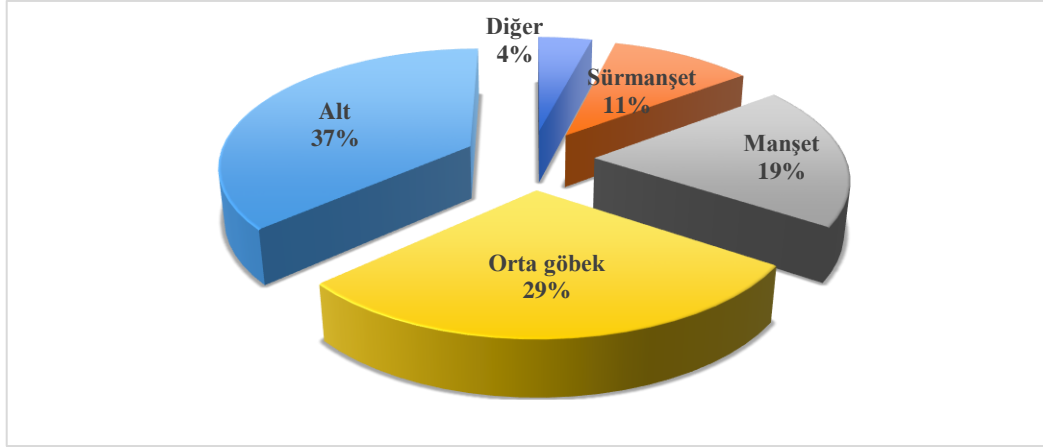
Tablo 3. Yazıların Sayfadaki Konumu

(Sütun %)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Sürmanşet	0,6	0,8	19,4	19,2	10,7
Manşet	14,2	20,4	16,2	30,1	19,4
Orta göbek	36,7	32,1	28,1	18,6	29,2
Alt	44,4	44,6	28,8	32,1	36,6
Diğer	4,1	2,1	7,5	0	4,1
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

İncelenen tüm sayılar değerlendirildiğinde gazete sayfasının üst tarafında daha büyük ya da geniş haberlere yer verildiği için gazetenin orta göbek (%29) ve alt kısmındaki haber oranının (%37) daha fazla olduğu belirlenmiştir (Şekil 1).

Sürmanşet ve manşet haber yayımlama eğiliminde yıllar içinde dalgalanmalar olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun sağlık alanında yaşanan gelişmelerin önemlilik düzeyiyle yakından ilişkili olduğu kaydedilebilir. 2010 yılında en fazla haber sürmanşet haber olarak verilmiştir. Bu da 2010'da sağlık alanında en önemli gelişmelerin yaşandığını ortaya koymaktadır.

Şekil 1. Örneklem alınan tüm yazıların sayfadaki konumu

Tablo 4'te sunulan verilere göre, incelenen yıllar arasında en fazla tam sayfa haberin (64 birim) 2010 yılında yayımlandığı anlaşılmaktadır (f: 6; %66,7). Yarım sayfa (32 birim) boyutundaki haber sayısı incelendiğinde, bu oranın 2000 ve 2005 yıllarında daha yüksek iken daha sonraki yıllarda düştüğü belirlenmektedir. 2000 yılında 13 ve 2005 yılında 15 haber yarım sayfa şeklinde yayımlanmıştır. 2010'da 8 ve 2015'de ise 4 haberin yarım sayfa boyutunda bulunduğu tespit edilmiştir.

Yarım sayfanın yarısı şeklinde, 16 birim büyüklüğünde yayımlanan yazı sayısı 2000 yılında 27 (%34,2) iken daha sonra gerilemiş ve 2015 yılında tekrar artmıştır (f:29; %36,7).

Gazetede en çok yer verilen yazı büyüklüğü 4 birim kadardır (%46). Yıllar içinde bu oran dalgalı bir seyir izlese de en çok 2010 yılında (f:203; %50,4) bu boyutta içeriklere yer verilmiştir.

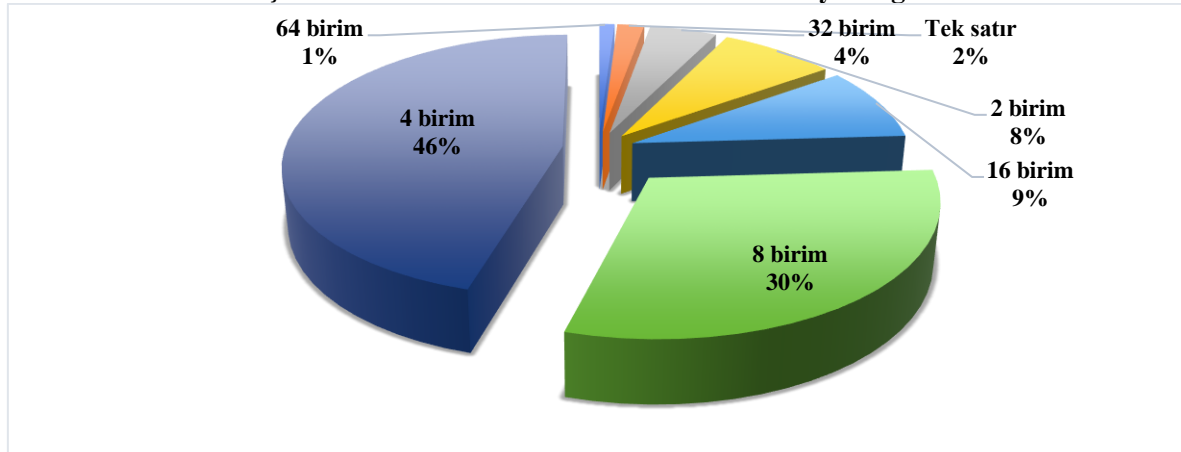
2 birim ve tek satırlık yazı ya da başlıkların 2005 yılında oldukça fazla yayımlanırken daha sonra bu anlayıştan vazgeçildiği belirlenmiştir.

Tablo 4. Yazıların Büyüklüğü

(Sütun %)		2000	2005	2010	2015	TOPLAM
64 birim	Tam sayfa	0,6	0	1,9	1,3	1
32 birim	Yarım sayfa	7,7	6,2	2,5	2,6	4,5
16 birim	Çeyrek sayfa	16	6,7	2,2	18,6	8,9
8 birim	1/8 sayfa	13	33,8	25,3	54,5	30,4
4 birim	1/16 sayfa	54,4	30	63,4	23,1	45,5
2 birim	1/32 sayfa	8,3	17,1	4,4	0	7,8
Tek satır	1/64 sayfa	0	6,2	0,3	0	1,8
TOPLAM (N)		169	240	320	156	885

İncelenen tüm yazıların yarıya yakınının 4 birim (1/16 sayfa) büyüklüğünde olduğu (f: 403; %45,5), üçte bire yakınının da 8 birim büyüklüğünde (f:269; %30,4) bulunduğu belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Örneklem Alınan Tüm Yazıların Büyüklüğü

4.3. Yazıların Menşei, Haber ve Bilgi Kaynağı

İncelenen yazıların menşeiine ilişkin Tablo 5’deki verilere bakıldığında, neredeyse tamamına yakınının “isimsiz” şekilde yayımlandığı anlaşılmaktadır (f:844; %95,4). Haberi yapan kişinin belirsiz olması durumunda okuyucuda haberin doğruluğuna olan inancın ve güvenin sarsılması söz konusu olabilmektedir. Çok fazla haberin bu şekilde yayımlanması olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir.

Bu veriyi, gazetenin yayın politikası ile açıklayan Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Ersoy (2020) şöyle demektedir: “O dönemde yapılan haberlerin bir kısmında muhabirlerin isimlerine yer verdik ama temel olarak muhabir arkadaşlarla anlaşılıp böyle bir yayın politikası belirlemiştik. Şu dönemde artık haberlerde muhabirlerin isimlerine yer veriyoruz”.

İncelenen yazıların 38’inde köşe yazarının adı bulunmaktadır (%4,3). Ayrıca “diğer” kategorisi içinde kaydedilen 3 yazıda ise gazetenin Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Ersoy’un adının geçtiği; dolayısıyla bu yazıların onun tarafından kaleme alındığı belirlenmiştir.

Tablo 5. Yazıların Menşei

(Sütun %)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
İsimsiz	84	95	100	98,7	95,4
Köşe Yazarı	16	4,2	0	0,6	4,3
Diğer	0	0,8	0	0,6	0,3
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

“Diğer” kategorisi, incelenen yazılarda belirlenen kategoriler dışında kalan kişi / kişiler için kullanılmıştır. Yani haberlerin tamamına yakınında haberi yapan kişinin belli olmadığı belirtilebilir. Bazıları ise köşe yazarı tarafından haber şeklinde kaleme alınmıştır. Bunlar dışında kalan içerikler “diğer” kategorisine kodlanmıştır. Dolayısıyla ismi geçen kişinin adı belli olsa da bu iki kategori içerisinde yer almadığı için “diğer” olarak kodlama yapılmıştır.

Öte yandan 2010 yılında yaygın ve yerel basında sağlık konulu yayın içerikleri üzerine Yüksel ve arkadaşları (2013, s.238) tarafından gerçekleştirilen araştırmada elde edilen veriler, bu gazete ve dergilerde yayımlanan haber ve yazılardaki menşei belirtilmemiş ya da kurumun kendisi olarak görünen içeriklerin %75,7 olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada muhabirin adının belirtildiği içerik oranı %9,9 olarak tespit edilmiştir. Buradan hareketle incelenen sağlık haberlerindeki “isimsiz” haber sayısının

oldukça fazla olmasından dolayı gazetede bu yönde bir yayın politikasının dikkati çektiği belirtilebilir.

Tablo 6'ya göre incelenen yazılar içinde en çok başvurulan haber-bilgi kaynağının "Sağlık Bakanlığının kurumsal açıklamaları" olduğu belirlenmiştir (f:137; %15,5). İkinci sırada "tıp doktorları" gelmektedir (f:133, %15). Üçüncü sırada ise "haber-bilgi kaynağı belirtilmemiş olan yazılar" bulunmaktadır (f:121; %13,7). Dolayısıyla bu durum, gazetenin daha çok Bakanlık düzeyindeki kaynaklardan ya da tıp doktorlarından bilgi aldığını ve sağlık mesleğinin profesyonellerine yönelik yayıncılık yaptığını ortaya koyar nitelikte bulunmuştur.

Öte yandan 2000 yılında daha çok haber-bilgi kaynağı belirtilmeyen yazıların ön planda olduğu saptanmıştır (f:43; %25,4). Her dört haberden birinde, haber-bilgi kaynağı birinci sayfada belirtilmemiştir. Yazıların iç sayfalarında devam eden içeriklerinde haber-bilgi kaynağı belirtme oranı belli olmadığı için bu durum birinci sayfa verisi olarak normal karşılanmıştır. Daha sonra yine neredeyse her dört haberinden birinde tıp doktorları bu yılın en önemli haber-bilgi kaynaklarıdır (f:41; %24,3).

Sağlık dönüşüm konusunun gündemde olduğu 2010 yılında birinci sayfada en çok bilgi ve görüşüne başvurulan haber-bilgi kaynakları sivil toplum örgütleri ve temsilcileridir (f: 65; %20,3). Sağlık Bakanlığı beş yıl öncesine göre daha az içerikte yer almaktadır ve kurumsal bir kaynak olarak daha geri plandadır (f:37; %11,6). Tıp doktorlarının haber-bilgi kaynaklığı oranı da düşmüştür. Tabipler Birliği/Türk Tabipler Odası Temsilcisi gibi kurumsal kaynak ve bunların temsilcilerinin tüm yıllar içinde en çok birinci sayfadan haber-bilgi kaynaklığı yaptığı yıl da 2010 yılıdır (f:25; %7,8).

Tablo 6. İncelenen Yazıların Yıllara Göre Haber-Bilgi Kaynakları

Sütun (%)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Sağlık Bakanlığı (Kurumsal)	15,4	24,2	11,6	10,3	15,5
Tıp Doktoru	24,3	22,1	8,8	7,1	15,0
Yok, bulunmuyor	25,4	4,2	9,1	25,0	13,7
Sivil Toplum Örgütü/Temsilcileri (Sağlık alanındaki)	7,1	8,3	20,3	12,8	13,2
Tabipler Birliği/Türk Tabipler Odası Temsilcisi	5,3	9,2	7,8	1,9	6,7
Türk Akademisyen, Bilim insanı (Tıp alanında)	3,0	5,8	8,1	3,8	5,8
Köşe yazarının kendisi	15,4	4,2	0,0	0,6	4,2
Sağlık Bakanı R. Akdağ	0,0	7,5	5,6	0,0	4,1
Adli Kurumlar, Mahkemeler	0,0	1,7	3,8	7,7	3,2
Kaynağı belirtilmemiş araştırma bulgusu	0,0	1,7	4,1	5,1	2,8
Başhekim, Hastane müdürü, Rektör	5,9	2,9	1,6	0,0	2,5
Milletvekili, Politikacı, Siyasal Partiler/Temsilcileri	0,0	2,9	3,4	0,6	2,1
Türk Dişhekimleri Birliği (TDB)	1,2	0,4	4,7	0,6	2,1
Kaynağı belirtilmiş araştırma bulgusu	0,0	0,0	4,4	2,6	2,0
Sağlık Bakanı O. Durmuş	10,1	0,0	0,0	0,0	1,9
Eczacılar Birliği/Temsilcisi	1,8	2,1	2,5	0,0	1,8
İl Sağlık Müdürlüğü Temsilcisi	0,6	1,3	2,8	0,0	1,5
Kamu görevlisi, Bürokratlar (Hekim dışındakiler)	0,6	0,8	2,2	1,9	1,5
Sağlık Bakanı M. Müezzinoğlu	0,0	0,0	0,0	8,3	1,5
Sağlık Sigortası Kurumları (Özel)	0,6	0,4	2,2	2,6	1,5
YÖK tarafından yapılan açıklamalar	0,6	0,4	1,3	3,2	1,2
Sağlık çalışanı (Hemşire, Hasta bakıcı vd.)	2,4	1,3	0,3	0,6	1,0
Diğer	8,9	18,8	13,8	14,1	14,2
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

Öte yandan Yüksel ve arkadaşlarının (2013, s.238) 2010 yılı basında sağlık konulu haber ve yazılara yönelik araştırmasında ortaya çıkan bulgular da yaygın ve yerel basın genelinde de sağlık haberlerinin bir numaralı haber kaynağının “sağlık görevlisi/tıp doktoru” olduğunu ortaya koymaktadır (%36,6). Çok daha az oranda olmak üzere, ikinci sırada ise “sivil toplum örgütü temsilcileri (%6,1)” gelmektedir. “Sağlık Bakanı/Bakanlık yetkilisi” ise üçüncü sıradadır (%4,6). Ancak yukarıda açıklandığı gibi sağlık profesyonellerine dönük yayın anlayışına sahip Medimagazin’deki durum bundan biraz daha farklı durumda bulunmaktadır.

4.4. Adı Geçen Kişi ve Kurumlar

İncelenen yazılar içinde Tablo 7’de sunulan verilere göre, en çok adından söz edilen kişiler genellikle tıp doktorlarıdır (f: 297; %33,6). İkinci sırada bir kurum yetkilisinden söz edilmektedir (f:199; %22,5). Üçüncü sırada da sivil toplum örgütleri gelmektedir (f: 112; %12,7). Daha sonra dönemin Sağlık Bakanı, ardından sağlık çalışanları ve daha sonra hastalar ve yakınlarından söz edilmektedir.

Daha çok sağlık profesyonellerine seslenen Medimagazin’de tıp doktorlarının, kurum yetkililerinin ve sivil toplum örgütleri ile sağlık bakanının en çok adı geçen kişiler olmaları doğal karşılanabilecek ya da normal bir durum olarak yorumlanmıştır.

Tablo 7. Adı Geçen Kişiler

Sütun (%)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Tıp Doktoru	34,3	31,7	38,4	25,6	33,6
Kurum Yetkilisi	20,7	21,3	27,8	15,4	22,5
Sivil toplum örgütleri	8,3	2,1	22,5	13,5	12,7
Sağlık Bakanı	13	8,3	5,9	10,3	8,7
Sağlık Çalışanı (Hekim, hemşire vd)	5,3	2,9	9,4	6,4	6,3
Hasta ve yakınları	0	1,3	2,5	6,4	2,4
Başbakan	0	1,7	0,3	2,6	1
Yok, bulunmuyor	37,3	41,7	13,8	25	27,8
Diğer	4,1	3,3	11,3	7,1	7
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

İncelenen yazılar arasında en çok adı geçen kurumun Sağlık Bakanlığı (f: 247; %27,9) olması da gazetenin sağlık profesyonellerine yönelik yayın anlayışı ile paralel nitelikte bulunmuştur (Tablo 8). Öte yandan yazıların önemli bir kısmında herhangi bir kurumun adı geçmemektedir (f: 164; %18,5). Adının daha az geçtiği kurumlar olarak ise Tabip Odaları, Türk Dişhekimleri Birliği, Türk Eczacılar Birliği gibi sivil toplum örgütlerinin adları dikkati çekmektedir. Gazetenin bu kurumların seslerine daha az yer verdiği söylenebilir.

Tablo 8. Adı Geçen Kurumlar

Sütun (%)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Sağlık Bakanlığı	26	32,1	27,5	24,4	27,9
Yok, bulunmuyor	20,7	16,7	13,8	28,8	18,5
Diğer dernekler	3	5,8	11,9	7,1	7,7
Diğer üniversite hastaneleri	4,7	10	8,8	1,9	7,1
Diğer üniversiteler	6,5	4,6	8,4	6,4	6,7
Türk Tabipler Birliği	5,3	10,8	5,9	2,6	6,6
Sosyal Güvenlik Kurumu	0,6	2,1	7,8	5,1	4,4
TBMM	3,6	4,6	2,8	2,6	3,4
Özel Sektör	1,8	1,7	5,6	2,6	3,3
Eğitim ve Araştırma hastaneleri	7,7	3,3	1,9	0,6	3,2
Diğer sivil toplum örgütleri	3,6	2,1	3,4	1,9	2,8
YÖK	4,1	2,5	2,2	3,2	2,8

Hacettepe Üniversitesi	7,7	2,9	0,9	0,6	2,7
Ankara Üniversitesi	8,9	1,3	0,9	0	2,4
Danıştay	1,2	1,7	3,8	1,9	2,4
Kamu Sağlık Kurum ve Kuruluşları (Diğer)	0,6	1,7	2,8	3,2	2,1
Türk Sağlık Sen	0	2,1	2,2	4,5	2,1
İl Sağlık Müdürlükleri	1,2	1,3	3,4	1,3	2
Tabip Odaları	0,6	3,3	2,5	0	1,9
Türk Dış Hekimleri Birliği	1,2	0	4,1	0,6	1,8
Türk Eczacılar Birliği	3,6	0,4	2,5	0,6	1,8
Anayasa Mahkemesi	0	0	3,8	1,9	1,7
SSK	3,6	2,9	0	0	1,5
Avrupa Birliği	2,4	1,7	0,3	0	1
Gazi Üniversitesi	1,8	2,1	0,3	0	1
Diğer	11,8	10,8	10	14,7	11,4
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

Öte yandan Yüksel ve arkadaşlarının (2013, s. 242) 2010 yılı başında sağlık konulu haber ve yazılara yönelik araştırmasında öne çıkan kurumlar “Hastaneler (%33,7)”, “Sağlık Bakanlığı (%14,9)” ve “Sağlık alanındaki sivil toplum örgütleri (%9,3)” şeklinde sıralanmaktadır. Dolayısıyla Medimagazin’in birinci sayfasındaki her dört haberden birinden fazlasında Sağlık Bakanlığının adının geçmesi Bakanlığın çok fazla öne çıkarıldığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Bu durum yayın politikası olarak değerlendirilebileceği gibi “haberde denge” unsuru gereği eleştirilebilir nitelikte de bulunmuştur.

4.5. Yazıların Niteliği

Tablo 9’deki verilere göre, Medimagazin’in birinci sayfasında yer alan yazıların yarısından fazlası doğrudan sağlık konusu ile ilişkili bulunmuştur (f:483; %54,6). Yazılarda ikinci sırada en çok işlenen konular genel olarak hukuk-adliye-emniyet ağırlıklı konulardır (f:295; %33,3). Üçüncü sırada öneme sahip kategori ise sosyal, güncel konulardan meydana gelmektedir. (f:169; %19,1). İncelenen birinci sayfadaki yazılarda en az magazin (f:3) ve spor (f:1) konularına yer verildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Yazıların Niteliği

Sütun (%)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Sağlık	32,5	68,3	59,1	48,1	54,6
Hukuk, adliye, emniyet	50,9	33,8	19,4	42,3	33,3
Sosyal, güncel konular	23,1	20,8	21,3	7,7	19,1
Siyasi	11,2	15	23,8	17,3	17,9
Ekonomi	28,4	24,2	12,8	1,3	16,8
Eğitim	4,7	7,5	5,9	3,2	5,6
Diğer	17,2	0	1,9	0,6	4,1
Anlaşılamayan	0,6	2,1	1,3	2,6	1,6
Teknoloji	0	2,9	0	0	0,8
Köşe Yazısı	3	0	0,3	0	0,7
Magazin	0,6	0,8	0	0	0,3
Spor	0	0	0,3	0	0,1
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

2000 yılında birinci sayfada en çok yer verilen genel kategori %50,9’luk oranla sosyal, güncel konulardır (f: 86). Ardından sağlık, ekonomi, hukuk-adliye-emniyet konuları gelmektedir. 2005 yılının öne çıkan genel kategorisi sağlıktır (f: 164; %68,3). Hukuk-emniyet-adliye konuları ikinci sıradadır (f: 81; %33,8). Ardından da yine ekonomi konuları gelmektedir (f:58; %24,2) 2010 yılında sağlık kategorisi yine ön plandadır (f: 189;

%59,1). İkinci sırada en çok yer verilen genel konu kategorisi siyasettir (f:76; %23,8). 2015 yılında sağlık kategorisinin payında düşüş görülmektedir (f:75; %48,1). Buna karşın hukuk-adliye-emniyet kategorisi öne çıkmıştır (f:66; %42,3).

İncelenen yazılarda örneklem alınan yıllar içerisinde niteliksel değişimin nedeni olarak sağlık alanına ilişkin yasa, yönetmelik, politika, hukuk, ekonomi alanında yaşanan değişimler gösterilmektedir. Bu durum da gazetenin güncel gelişmeleri takip etmesiyle ilişkilendirilebilir.

4.6. Değinilen Ana Konular

İncelenen yazılarda en çok değinilen ana konu, Tablo 10’da sunulduğu gibi sağlık çalışanları ve sorunlarıdır (f: 223, %25,2). Bu konudaki içeriklerin oranı 2015 yılında en üst noktasına ulaşmıştır (f: 47, %30,1). Bu veri, sağlık profesyonellerine yönelik yayın yapan Medimagazin’in sağlık çalışanlarının sorunlarına geniş ölçüde yer vererek yetkili mercilerin dikkatini bu yöne çekmek istediğini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan başta sağlık çalışanları ve sorunları olmak üzere sağlık sistemlerindeki eksikliklerin neler olduğunun ortaya konulması da Medimagazin’in hedef kitlesi üzerindeki güvenilirliğini ve etkisinin artması anlamında önemli bulunmuştur.

Genel toplamda aynı orana sahip bulunan diğer ana konu sağlık kurumları, hastaneler ve tıp fakülteleridir (f: 223, %25,2). Bu konu 2005 yılında en yüksek oranda gazetenin birinci sayfasında yer bulmuştur (f: 95, %39,6).

Sağlık Bakanlığı da gazetenin en yoğun şekilde ele aldığı ana kategorilerden biridir (f: 160, %18,1). Bakanlığın en çok sağlıkta dönüşüm konusunun gündemde olduğu 2010 yılında haber içeriklerine yansıdığı belirlenmiştir (f: 74, %23,1). Koruyucu hekimlik, aile hekimliği ve sağlık sigortacılığı konuları son yıllarda daha fazla ele alınan konular olarak dikkati çekmektedir. Ortaya çıkan bu durum, ülkenin sağlık politikalarındaki gelişmelerin Sağlık Bakanlığı ve sağlık profesyonelleri ekseninde Medimagazin’in haber içeriklerine doğrudan yansıdığını göstermektedir.

Tablo 10. Değinilen Ana Konular

Sütun (%)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Sağlık çalışanları ve sorunları	14,2	26,3	27,8	30,1	25,2
Sağlık kurumları, hastaneler, tıp fakülteleri	24,3	39,6	19,7	15,4	25,2
Sağlık Bakanlığı	13,6	20,4	23,1	9	18,1
Eczane, farmakoloji, ilaç sektörü	9,5	5,8	11,9	5,8	8,7
Koruyucu hekimlik, aile hekimliği	0	2,9	7,2	5,8	4,4
Sağlık sigortacılığı, özel ve kamu	0	0,4	6,9	4,5	3,4
Hasta, yakınları ve sorunları	1,2	0,4	2,8	1,9	1,7
Yok, bulunmuyor	3,6	0,8	0	0	0,9
Diğer	46,7	17,9	24,7	38,5	29,5
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

Öte yandan Yüksel ve arkadaşlarının (2013, s. 238) 2010 yılı basında sağlık konulu haber ve yazılara yönelik araştırmasında öne çıkan temalar bunlardan oldukça farklıdır. Yaygın ve yerel basında daha çok beslenme, iç hastalıkları/genel cerrahi ve onkoloji/kanser içerikli haber ve yazılar öne çıkmıştır. “Sağlık çalışanları ve sorunları” konusu yaygın ve yerel basında ilk beş tema ve alt temalar arasında bulunmazken “sağlık kurumları, hastaneler, tıp fakülteleri” konusu, Yüksel ve arkadaşlarının (2013, s. 278) araştırmasında “Sağlık kurumları, hastaneler ve sağlık ocakları” teması olarak en çok ele alınan dördüncü tema olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla Medimagazin’deki haber konularının yaygın ve yerel basındaki sağlık konulu haberlerden oldukça farklı nitelikte bulunduğu anlaşılmaktadır.

4.7. Genel Tema ve Alt Temalar

Yazılarda değinilen ortak temalar bağlamında Tablo 11’de sunulan verilere göre, en çok hukuk, mevzuat, yasa, yönetmelik ve düzenlemelere ait değinmelerin öne çıktığı anlaşılmaktadır (f: 355, %40,1). Ancak bu temadaki değinme oranlarında yıllar içinde dalgalanmalar olduğu anlaşılmaktadır. Sağlıkta dönüşüm konusunun gündemde olduğu 2010 yılında birinci sayfadaki yazıların yarıya yakınında bir şekilde hukuk, mevzuat, yasa, yönetmelik ve düzenlemeler ait bir konudan söz edildiği belirlenmiştir (f: 152, %47,5).

Tablo 11’e göre 2000 yılının en önemli ortak genel konusu eğitimidir (f: 50, %29,6). Daha sonraki yıllarda bu konudaki içeriklerin oranı hayli düşmüştür. Genel toplamda üçüncü sırada yer alan genel kategori ekonomik, finansal boyut, yatırım, pazarlama faaliyetleridir (f: 139, %15,7). Bütün yıllarda bu tür konuların önemli bir ağırlığının olduğu söylenebilmektedir.

Genel sağlık bilgileri (tanıtıcı, bilgilendirici bilgiler) bağlamında en çok içeriğin 2000 yılında yayımlandığı belirlenmiştir (f: 24, %14,2). Daha sonra bu konudaki içeriklerin oranı giderek azalmıştır.

Etik ve hak tartışmalarına yönelik değinmelerin de yine sağlıkta dönüşüm konusunun gündemde olduğu 2010 yılında diğer yıllara oranla daha yüksek bulunduğu not edilebilir (f: 12, %3,8).

Birinci sayfadaki içeriklerde en az değinilen ortak temalar ise buluş, keşif, teknik ve teknolojik gelişmeler (f: 17, %1,9) ile yanlış teşhis ve tedavilerdir (f: 10, %1,1). Dolayısıyla gazetenin bu konulara daha az yer verdiği söylenebilmektedir.

Tablo 11. Genel Temalar

Sütun (%)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Hukuk, mevzuat, yasa, yönetmelik, düzenleme	25,4	46,7	47,5	30,8	40,1
Eğitim	29,6	24,2	9,1	5,1	16,4
Ekonomik, finansal boyut, yatırım, pazarlama faaliyetleri	17,2	17,9	15,6	10,9	15,7
Genel Sağlık Bilgileri (Tanıtıcı, bilgilendirici bilgiler)	14,2	10	1,3	1,3	6,1
İdari işler: Atama, yükseltme, tayin, terfi, rektör, dekan seçimi	8,3	7,9	1,6	0,6	4,4
Tıbbi yatırım, yenilik ve iyileştirmeler (Ekipman, cihaz, bina inşası vs)	10,7	1,3	1,6	3,8	3,6
Etik ve hak tartışmaları	4,1	3,8	3,8	1,3	3,4
Teşhis ve tedavi (Hastalık belirtileri, yöntem, yer, tavsiye)	1,8	1,7	0,6	9	2,6
Bilimsel araştırma bulguları	1,8	2,9	1,9	1,3	2
Buluş, keşif, teknik ve teknolojik gelişmeler	1,2	0,8	1,9	4,5	1,9
Yanlış teşhis ve tedaviler	1,2	1,3	0,6	1,9	1,1
Diğer	15,4	4,6	19,4	30,8	16,6
Yok, bulunmuyor	3	0	1,9	0	1,2
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

Öte yandan Yüksel ve arkadaşlarının (2013, s. 238) 2010 yılı basında sağlık konulu haber ve yazılara yönelik araştırmasında, dördüncü sırada yer alan “Sağlık kurumları, hastaneler ve sağlık ocakları” temasının altında “Hukuk, mevzuat, yasa, yönetmelik ve yeni düzenlemeler”in bu tema içinde %12,1’lik oranla yedinci sıradaki alt kategori olduğu belirlenmiştir. Ancak yıl içinde incelenen tüm sağlık haberleri (39.652) içinde bu bağlamda yayımlanan haberlerin oranı %1,2 olarak hesaplanmaktadır. Bu da Medimagazin’in sağlık sistemine ilişkin yasal boyutları çok daha önemli bir şekilde gündeme getirdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 12'deki verilere göre yazılarda en çok işlenen alt temanın ise sağlık politikaları, sistemleri, eleştiri ve savunuları olduğu anlaşılmaktadır (f: 111, %12,5). Bu konuya ilişkin en yoğun içeriğin 2005 yılında yayımlandığı belirlenmiştir (f: 75, %31,3). Ortaya çıkan bu veri, Türkiye'de uygulanan sağlık politikaları ve sistemlerinin gazetede yer alan sağlık konulu haberlerinin içeriği üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca uygulanan sağlık politika ve sistemlerine ilişkin gazetede eleştiri ve savunularına da geniş yer verilmesi gazetenin yayın anlayışı özelinde sorgulayıcı bir gazetecilik anlayışını benimsediğini göstermektedir.

İlaç, ruhsat, yasa taslağı ile ilgili gelişmeler en çok değinilen ikinci alt temadır (f: 102, %11,5). Bu konuda en yoğun içerik; yazı sayısı anlamında 2010 yılında (f:51) ve yıllık bazda konuların oranı bağlamında ise 2015 yılında yayımlanmıştır (%16,7). Sağlık alanında yaşanan güncel gelişmelerin bir sonucu olarak bu konularla ilgili bu yıllarda gazetede daha fazla içerik üretilmiştir.

Tablo 12. Alt Temalar

Sütun (%)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Sağlık politikaları, sistemleri eleştiri ve savunuları	0	31,3	9,1	4,5	12,5
İlaç, ruhsat, yasa taslağı ile ilgili gelişmeler	5,3	6,7	15,9	16,7	11,5
Genel istatistiki veriler	0,6	6,7	16,6	2,6	8,4
Ödeme ve gelirler, nöbet ücretleri vs.	4,1	6,7	12,8	5,1	8,1
Sağlık çalışanlarının mesleki memnuniyetsizlikleri	10,7	8,8	2,2	10,3	7
Tam gün yasası konusu	0,6	0,8	16,9	0,6	6,6
Sağlık mevzuatından kaynaklanan sorunlar	5,3	3,3	6,9	6,4	5,5
Sağlık ekonomisi	7,7	8,3	2,5	1,3	4,9
Aile hekimliği sistemine geçiş	0	4,2	7,2	3,8	4,4
Eğitim	0	0	10,6	3,2	4,4
Salgın hastalıklar	0	0,8	10,6	1,3	4,3
Performans sistemi konusu	0	4,2	6,6	3,2	4,1
Sınavlar (TUS, üniversite)	5,9	6,7	1,9	2,6	4,1
Eczacılık haberleri	5,3	1,3	5,6	1,3	3,6
Sağlıkta şiddet konusu	1,2	2,1	2,2	7,1	2,8
Döner sermaye problemleri	0,6	0,4	4,7	2,6	2,4
Kadro haberleri	5,3	1,3	1,6	1,3	2,1
Atama ve yükseltmeler, kriterler	5,9	1,7	0,9	0,6	2
Diğer	56,3	55,5	57,8	55	56,4
TOPLAM (N)	169	240	320	156	885

Yazılarda en az işlenen alt temalar ise şunlardır: Sağlık uygulama tebliği, doktorların Sağlık Bakanlığı değerlendirmeleri, özel hastanelerle ilgili mevzuatta yapılan değişiklikler, zorunlu hizmetle ilgili yönetmelik değişikliği, meslek örgütleri, sağlık personelinin çalışma saatlerindeki değişiklikler, sağlık personeli alımının yetersizliği sorunu, üniversite hastanelerinin mali sorunları, terfiler (görevde yükseltme, atamalar), sağlık harcamaları giderlerindeki artış sorunu, hastane açılış haberleri, tayinler, hastanelerin sınıflandırılması, sağlık güvenliği, malpraktis yasa taslağı, yolsuzluk, usulsüzlük iddiaları, tıbbi yayıncılık, yardımcı sağlık personeli haberleri, sağlık personeli sayısındaki yetersizlik. Dolayısıyla gazetenin bu konulara daha az yer verdiği belirlenmiştir.

Öte yandan Yüksel ve arkadaşlarının (2013) 2010 yılı basında sağlık konulu haber ve yazılara yönelik araştırmasında Medimagazin'de öne çıkan konuların hiçbirinin en önemli konular ya da gündemdeki konular arasında bulunmadığı kaydedilebilir. Bu da Medimagazin'in sağlık haberciliği anlamındaki farkını ortaya koyar nitelikte bulunmuştur.

4.8. Fotoğraflar

Tablo 13’de sunulan verilere göre, birinci sayfada incelenen yazı ve haberlerin yarısından fazlasında herhangi bir fotoğrafın ya da görsel içeriğin bulunmadığı belirlenmiştir (f: 479, %54,1). 2010 yılında gazetede en fazla oranda fotoğrfsız içerik yayımlanmıştır (f: 156, %65).

Tablo 13. Fotoğraf Sayısı

(Sütun %)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Tek fotoğraf	49,1	33,8	34,4	78,2	44,7
İki fotoğraf	1,8	0,4	0	0	0,5
Altı ve üstü	1,2	0	0	0	0,2
Üç fotoğraf	0	0,4	0	0	0,1
Dört fotoğraf	0	0,4	0	0	0,1
TOPLAM (N)	81	156	208	34	481

Tablo 14’e göre gazetede en fazla yer verilen fotoğraf konusu, doktor/hekim görüntüsüdür (f: 109, %12,3). Daha sonra çeşitli logo, grafik, kupür ya da karikatür gibi diğer görsel unsurlara yer verilmektedir (f: 55, %6,2). 2015 yılında etkinlik, tören ya da kutlamalardan görüntülerin yayımlanma oranı artmıştır (f: 25, %16). Ayrıca hasta ve doktor görüntüsü (f: 14, %9) ile tıbbi ürün (şırınga, tansiyon cihazı, diş protezi, tekerlekli sandalye, ambulans vb.) görüntüsü (f: 11, %7,1) oranının da aynı yıl arttığı anlaşılmaktadır. Genel olarak içeriklerde erkek görüntüsü (f: 21, %2,4), kadın görüntüsünden (f: 10, %1,1) daha fazladır.

Fotoğraf, haberin etkisini güçlendiren ya da tamamlayan bir unsur olarak tanımlanabilir. Bu bakımdan haber içerikleriyle fotoğraflarda kullanılan görsel içeriklerin uyumlu olması önem taşımaktadır. İncelenen yazılarda kullanılan fotoğrafların haber içerikleriyle uyumlu olduğu belirtilebilir.

Tablo 14. Fotoğrafların Konusu

(Sütun %)	2000	2005	2010	2015	TOPLAM
Yok, bulunmuyor	47,9	65	65	21,8	54,1
Doktor/hekim görüntüsü	18,3	9,6	9,4	16	12,3
Logo, grafik, kupür, karikatür vb.	11,2	6,7	1,9	9	6,2
Kaynak kişinin / köşe yazarının görüntüsü	19,5	3,3	0,6	0,6	5
Etkinlik, tören, kutlamadan bir sahne	0	2,5	0	16	3,5
Hasta ve doktor görüntüsü	0	1,7	2,5	9	2,9
Erkek görüntüsü	0	0,8	4,1	3,8	2,4
Tıbbi ürün	0	0,4	2,8	7,1	2,4
Sağlık görevlisi (Hemşire, hasta bakıcı, ebe, ambulans şoförü)	2,4	1,3	1,6	3,8	2
Toplu fotoğraf/ Görüntü	2,4	0,4	1,9	2,6	1,7
Hastane görüntüsü (İçeriden ve dışarıdan görüntüsü)	0,6	0,4	2,8	1,3	1,5
İlaç görüntüsü	0	1,3	0,9	3,2	1,2
Bina, tesis görüntüsü	1,2	0,8	1,3	1,3	1,1
Kadın görüntüsü	0	0	1,9	2,6	1,1
Diğer	2,4	6,3	4,7	10,9	5,8
TOPLAM (N)	81	156	208	34	481

Öte yandan Yüksel ve arkadaşlarının (2013, s. 245) 2010 yılı basında sağlık konulu haber ve yazılara yönelik araştırmasında fotoğrfsız yayımlanan sağlık haberi oranı %20,1 olarak tespit edilmiştir. Haberlerin %57,2’sine ise bir fotoğraf eşlik etmektedir. Diğerlerindeki fotoğraf sayısı ise daha fazladır. Dolayısıyla Medimagazin’de çok daha az fotoğraf yayımlandığının altı çizilebilir.

Yüksel ve arkadaşlarının (2013, s. 246) araştırmasına göre yaygın ve yerel basındaki sağlık haberlerine eşlik eden fotoğrafların daha çok “mizansen, arşiv, destekleyici görüntü (%46,4)” olduğu, ikinci sırada ise “gerçek olay, kişiye ait görüntü (%35,3)”ye yer verildiği anlaşılmaktadır. Araştırmada fotoğrafların içeriklerinde ise daha çok “kaynak kişi görüntüsü (%20,5)”, “Kadın görüntüsü (%14,2)” ve “sebze, meyve, gıda, baharat, içecek, yemek görüntüsü (%10,3)” bulunduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla Medimagazin’deki fotoğrafların niteliğinin ve içeriğinin de yaygın ve yerel basından farklı olduğu, özellikle erkek ve kadın fotoğraflarının yayımlanma önceliğinin bile ters yapıda bulunduğu dikkati çekmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Medimagazin gazetesinin farklı yıllarda yayımlanmış birinci sayfadaki haber ve yazılarına içerik analizi uygulanan bu çalışmada, gazetenin yayım anlayışı, sağlık haberciliği ve ülkedeki sağlık politikalarının gelişimi ekseninde irdelenmiştir.

Genel olarak Medimagazin’in yayıncılık faaliyetlerini sağlık alanında sürdürdüğü göz önüne alındığında, yazılarda en çok başvurulan haber-bilgi kaynaklarının Sağlık Bakanlığının kurumsal açıklamaları ve tıp doktorları olduğunun tespit edilmesi şaşırtıcı bulunmasa da genellikle oldukça küçük boyutlarda yer verilen yazı içeriklerinde haber kaynağının belirtilmemiş olması dikkat çekici bulunmuştur. Birinci sayfada “isimsiz” yayımlanan haberlerin oranı da dikkate alındığında bu durum “haberde açıklık ve netlik” bağlamında eleştirilebilir nitelikte değerlendirilmiştir.

Bulgulara göre gazetenin yayım politikası paralelinde tıp doktorlarının, sağlık kurum ve yetkililerinin ön plana çıkarıldığı anlaşılmıştır. Haber içeriklerinin yarıdan fazlası da doğrudan sağlık konusuyla ilgili bulunmuştur. Bununla birlikte, sonraki yıllardan farklı olarak 2000 yılında ekonomi konularının daha ön plana çıkarıldığı belirlenmiştir. Bu durum o yıllarda ülkenin içinde bulunduğu zorlu ekonomik koşullarla ilişkilendirilmiştir. Dikkat çeken bir diğer nokta da 2010 yılında ikinci sırada en çok yer verilen genel konu kategorisinin siyaset olmasıdır. Bu veriden hareketle sağlıkta dönüşüm politikalarının gündeme geldiği bu yıl, konunun siyasi boyutlarının öne çıkmasıyla birlikte yorumlanmıştır.

Medya topluma ulaşacak bilgilerin önemlilik derecelerini kendi yayım politikaları doğrultusunda sıralar ve hangi konuların daha önemli olduğunu hedef kitlesine sunar. Bu bakımdan yaygın gazetecilik anlayışında haberler önemlilik düzeyine göre büyükten küçüğe doğru gazete sayfasında konumlandırılır. Önemli haberler sayfanın üst kısmında, daha az önemli kısmında orta ve alt kısmında sıralanır. Önemli haberlere geniş bir şekilde yer verilir. Daha az önemli bulunan haberler ise daha kısa haberlerdir.

İncelenen yıllar içerisinde sayılarda Medimagazin’in de bu anlayış çerçevesinde haberleri tasarladığı söylenebilir. Örneklendirecek olursa en önemli görülen haberler 2010’da ön plana çıkmıştır. Çünkü en fazla tam sayfa haber, 2010 yılında yayımlanmıştır ve en fazla haber sürmanşet olarak bu yılda verilmiştir. Bu durum incelenen yıllarda sağlık alanında en önemli gelişmelerin 2010’da yaşandığını ortaya koymaktadır.

Yazılarda en çok işlenen alt temanın sağlık politikaları, sistemleri, eleştiri ve savunuları olması ise Türkiye’de uygulanan sağlık politikaları ve sistemlerinin gazetede yer alan sağlık konulu haberlerinin içeriği üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan uygulanan sağlık politika ve sistemlerine ilişkin gazetede eleştiri ve savunularına da geniş yer verilmesi gazetenin yayım anlayışı özelinde sorgulayıcı bir gazetecilik anlayışını benimsediğini göstermektedir. Ayrıca eleştiriler ve savunuların

gazetede sıkça işlenmesi uygulanan sağlık sistemi ve politikalarının tartışılması ve değerlendirilmesi açısından önemli bulunmuştur.

Yüksel ve arkadaşlarının (2013; 2014) 2010 yılında yaygın ve yerel gazete ve dergilerde yayımlanan sağlık konulu yayın içeriklerine yönelik içerik analizi araştırması bulguları ile karşılaştırıldığında, Medimagazin’de yayımlanan içeriklerin oldukça farklı yapıda bulunduğu değerlendirilmektedir. Haber kaynakları, işlenen kurum ve temalar, haberlere eşlik eden fotoğraflar başta olmak üzere Medimagazin’in yayın politikasının ülkedeki genel sağlık haberlerine ilişkin yayıncılık anlayışından farklı olduğu söylenebilmektedir. Bu durum Medimagazin’in daha çok sağlık profesyonellerine ve sağlık sektörüne yönelik yayıncılık anlayışına sahip olmasıyla ilişkilendirilebilmektedir.

Sonuç olarak Medimagazin ülkedeki sağlık politikalarının takibi, gözetimi ve değerlendirilmesinde önemli bir işlev görmektedir denilebilir. Sağlık haberciliğinin özellikle sağlık profesyonellerine dönük yüzünde Medimagazin’in gündemi belirleyen ve sağlık politikalarına bir şekilde etki eden yönünün olduğu da kaydedilebilir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda sağlık profesyonellerine yönelik diğer yayınların kendilerine özgü yayın politikaları irdelenebilir, gelecekte yapılacak çalışmalarla ülkenin sağlık sisteminde gelişmelerle birlikte sağlık haberciliği ve yayın anlayışlarındaki değişim yeniden irdelenebilir nitelikte değerlendirilmiştir.

Kaynakça

- Aba, G. (2018). *Sağlık politikası ve planlaması*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aba, G. ve Ateş, M. (2015). *Sağlıkta eşitsizlikler*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Akgül, H. (2019, 25 Aralık). *H. Doğruel ile yüz yüze görüşme*.
- Bozkurt-Avcıl, İ. ve Sönmez, M. (2013). Bireylerin televizyonda yayımlanan sağlık programlarını izleme alışkanlıkları ve motivasyonları: Elazığ örneği. *Gümüşhane İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(2), 119-138.
- Büyükses, Y. (2012). *1980 sonrası Türkiye’deki sağlık politikalarında dönüşüm*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Çorbacıoğlu, G. (2017). Şiddet ve değişen hekimlik: Türkiye’de sağlık çalışanlarına karşı artan şiddetin şiddet algısı ve hekimlik pratikleri üzerine etkileri. A. Ö. G. Yenimahalleli-Yaşar (Ed.) *İnsana karşı piyasa Türkiyede sağlık ve sosyal güvenlik* (s. 143-168). İstanbul: NotaBene Yayınları.
- Çubukçu, M. ve Ersöz, H. (2011). *Yerel basında sağlık olgusu: Mustafakemalpaşa/ Bursa 1952-1961*. Bursa: Korza Yayıncılık.
- Demir, M. (2010). *Sağlık haberleri ve medya gerçeği*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ersoy, İ. (2019, Ağustos 28). *H. Doğruel ile yüz yüze görüşme*.
- Gökçe, O. (2019). *Klasik ve nitel içerik analizi-Felsefe yöntem ve uygulama*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Kazaz, M. (2015). Sağlık yayınlarının sayısında, ibre yukarıyı gösteriyor. E. Öz (Ed.), *Sağlık haberlerine farklı bakış*. Antalya: Kent Kitap.
- Küçük, A. (2018). *Kapitalizm, devlet, sağlık ve Türkiye*. Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- Neuman, W. L. (2007). *Basics of social research*. (2. Baskı). Boston: Pearson.

- Nuendorf, K. (2002). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Öğüt, P. (2013). Türkiye’de sağlık haberciliğinin tarihsel gelişimi ve Hürriyet gazetesi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir*.
- Öğüt-Yıldırım, P. (2018). Sağlık haberi nedir, ne değildir: Sağlık haberleri ve nitelikleri. E. Yüksel (Ed.), *Sağlık haberciliği*. Konya: Literatürk Academia.
- Sağlık Bakanlığı Tarihcesi-Sağlık Bakanları Listesi. (2020). <https://www.kimoneo.com/saglik-bakanlari-listesi-saglik-bakanligi-tarihcesi/>, Erişim Tarihi: 25.03.2021
- Sungur, C. (2018). *Sağlık politikasına sistematik bir yaklaşım*. Ankara: Siyasal.
- Yalçın-Günsoy, M. (2012). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de sağlık politikaları yönetimi ve reformlar*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Yılmaz, E. (2019). *Türkiye’de siyasi partilerin programlarında sağlık politikaları 1923-2018*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.
- Yüksel, E. (2012a). Haber ve habercilik. H. Gürcan (Ed.), *Haberciliğin temel kavramları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yüksel, E. (2012b). Haber yapısı ve türleri. H. Gürcan (Ed.), *Haberciliğin temel kavramları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yüksel, E., Ceyhan, Ç., Öğüt, P., Bekiroğlu, O., Altunlu, H., Zerman, S. ve Ayhan, B. (2009). Cumhuriyet mitinglerinin yaygın gazetelerde yer alışı biçimi üzerine içerik analizine dayalı bir değerlendirme. E. Yüksel (Ed.), *Sihirli aynanın sırları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yüksel, E., Kaya, A., Koçak, A. ve Aydın, S. (2014). *Check up- sağlık iletişimi: Kaynak, ileti ve hedef kitle bağlamında sağlık konulu yayınların analizi*. Konya: Literatürk Academia.
- Yüksel, E., Kaya, A., Koçak, A. ve Aydın, S. (2018). Türkiye’de sağlık konulu yayınların analizi. E. Yüksel (Ed.), *Sağlık haberciliği*. Konya: Literatürk Academia.